

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

A.B. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2022/91046
Karar Tarihi : 3/3/2026

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Yıldız SEFERİNOĞLU
Kenan YAŞAR
Metin KIRATLI
Raportör : Ali KOZAN
Başvurucu : A.B.
Vekili : Av. Şule YALINBAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, devlet memurluğundan çıkarılmaya ilişkin disiplin cezasının iptali talebiyle açılan davada sonuca etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Polis memuru olarak görev yapan başvuru hakkında dolmuş şoförüne sigara aldırma olayına karıştığı gerekçesiyle ceza soruşturması başlatılmıştır. Ceza soruşturması sonucu açılan kamu davasında Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi 26/6/2012 tarihinde başvurunun görevi kötüye kullanma suçundan hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir.

3. Ceza davasına konu davranışları nedeniyle başlatılan disiplin soruşturması sonucunda ise Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) 15/3/2013 tarihinde 24/4/1979 tarihli ve 16618 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün (Tüzük) 8. maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendinde yer alan "yetkisini veya nüfuzunu kendisine veya başkalarına çıkar sağlamak amacıyla veya kin veya dostluk nedeniyle kötüye kullanmak" disiplin suçu kapsamında başvurunun meslekten çıkarılmasına karar vermiştir. Kararda, başvuru ve bazı polislerin karıştığı iddia edilen olayın tetkikinde yetki ve nüfuzlarını kötüye kullandıklarının sabit olduğu belirtilmiştir. Ayrıca başvuru hakkında görevi kötüye kullanma suçuyla ilgili olarak HAGB kararı verildiği, dosya muhteviyatından Disiplin Kurulunun verdiği meslekten çıkarma cezasının doğruluğunun anlaşıldığı ifade edilmiştir.

4. Başvurucu, anılan işlemin iptali talebiyle Ankara 4. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; hakkında verilen HAGB kararının hukuki sonuç doğurmaması gerektiğini, disiplin cezası verilebilmesi için suç oluşturan davranışın somut olarak ortaya konulmasının zorunlu olduğunu, lehine olan tanık anlatımları dikkate alınmadan sadece kamera kayıtlarına göre eksik inceleme ile karar verildiğini belirtmiştir. Mahkeme 30/12/2013 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda, Disiplin Kurulu kararı ve ceza yargılamasına ilişkin süreç ve olay anlatılmıştır. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...davacı hakkında isnat edilen fiillerle ilgili olarak adli yünden yapılan yargılama sonucunda Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararı ile davacının görevi kötüye kullanma suçunu işlediği hususunun sabit olduğu gerekçesiyle hapis cezası ile cezalandırıldığı ve hakkında belirlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği görülmektedir. Bu durumda, soruşturma raporu, alınan ifadeler ile diğer bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden; davacı hakkında ileri sürülen iddiaların Mahkeme kararı ile sübuta erdiği, davacının yetkisini veya nüfuzunu kendisine çıkar sağlamak amacıyla kullandığı anlaşıldığından, davacının Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır..."

5. Bu karara yönelik olarak temyiz başvurusunda başvurucu; sadece kamera kayıtlarına dayanan ve lehine tanık anlatımlarını gözetmeyen Disiplin Kurulu kararının eksik incelemeye dayandığını, tanıkların beyanlarının neden gözetilmediğinin gerekçelendirilmediğini, HAGB kararının memuriyete engel teşkil etmediğini, hukuki sonuç doğurmayacağı inancıyla HAGB uygulamasını kabul ettiğini vurgulayarak disiplin suçunun unsurlarının oluşmadığını belirtmiştir. Danıştay Beşinci Dairesince (Daire) başvurunun temyiz başvurusu 14/12/2017 tarihinde, karar düzeltme başvurusu ise Danıştay İkinci Dairesinin 13/9/2022 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Anılan kararlarda, disiplin suçuyla ilgili kararın hukuka ve usule uygun olduğu ifade edilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 30/9/2022 tarihinde öğrendikten sonra 13/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; meslekten çıkarmaya gerekçe olan olay hakkında yargılandığını ve sonuçta HAGB'ye karar verildiğini, mevzuatta HAGB kararının hukuki sonuç doğurmayacağının açıkça belirlendiğini, dolayısıyla memuriyete engel bir mahkûmiyetinin olmadığını belirtmiştir. Ancak iptal davasında yargı makamlarının HAGB ile sonuçlanan ceza yargılamasını esas alarak lehine olan tanık anlatımlarını gözetmeden, yeterli araştırma yapmadan, gerekçesiz ve hukuka aykırı olarak davasının reddedildiğini vurgulayarak adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili

mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. *Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

13. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeye aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. *Mehmet Yavuz* [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır (*Kürşat Eyol* [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26). Hakkında HAGB verilen kişinin suç işlediğinin sabit olduğundan bahsedilemez (*Atilla Yazar ve diğerleri* [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022). Ancak burada kritik olan mesele, hakkında HAGB kararı olan bireylerin masumiyet karinesinin ihlal edilmemesi için idarenin veya yargı makamlarının ceza mahkemesinin henüz açıklanmamış ve kesinleşmemiş suçluluğa dair hükmüne dayanmaksızın kendilerinin olay ve olguları yorumlayarak idari anlamda bir sonuca ulaşmaları gerekliliğidir (birçok karar arasından bkz. *Enez Ersöz* [1. B.], B. No: 2018/19673, 31/3/2022, § 44; *Salih Taş* [2. B.], B. No: 2019/15835, 11/1/2023, § 39; *Onurhan Demirkol* [1. B.], B. No: 2019/27344, 8/2/2024, § 30). Bununla birlikte ceza yargılamasına konu maddi olay ve olguların disiplin hukuku esasları çerçevesinde diğer kamu makamlarınca (idari/adli) ayrıca değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucunda ulaşılabilecek kanaate göre işlem/karar tesis edilmesi mümkündür (*Galip Şahin* [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 48).

15. Bu bağlamda mahkemeler tarafından gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususlar, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfi uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulmalıdır. Bu kapsamda sadece şekli anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli olmayıp gerekçenin aynı zamanda makul olması şartı da aranmaktadır. Makul gerekçeden

anlaşılması gereken mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyumsuzlukla ilgili verdiği sonucu, sonuca varmada kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasındır (*Onurhan Demirkol*, § 33).

16. İncelenen olayda başvurunun eyleminin Tüzük'te meslekten çıkarma nedenleri arasında yer alan *yetkisini veya nüfuzunu kendisine veya başkalarına çıkar sağlamak amacıyla veya kin veya dostluk nedeniyle kötüye kullanma* disiplin suçunu oluşturduğu kabul edilerek meslekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Anılan düzenlemenin 31/1/2018 tarihli ve 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un "*Disiplin cezası verilecek fiiller*" başlıklı 8. maddesinde meslekten çıkarma cezası gerektiren fiiller arasında aynı şekilde yer aldığı görülmüştür. Bu durumda aktarılan mevzuatta disiplin cezasının kişilerin fiillerine bağlandığı, doğrudan bir ceza yargılamasının sonucuna dayanılmadığı gözetildiğinde idarenin ve yargı makamlarının başvurunun işlediği iddia edilen fiilin söz konusu veya başka bir disiplin suçu kapsamında olup olmadığını disiplin hukuku çerçevesinde somut olayı ve delilleri tartışmak suretiyle ortaya koyması önem arz etmektedir.

17. Başvuru konusu olayda ise başvurunun disiplin suçu oluşturan eylemi işlemediğini, sadece kamera kayıtlarına dayanıldığını, lehine olan tanık anlatımlarına neden itibar edilmediğine dair bir gerekçe sunulmadığını, HAGB'nin hukuki sonuç doğurmaması gerektiğini vurgulayarak Disiplin Kurulu raporu ve kararının eksik incelemeye dayandığı yönünde maddi olaya ve değerlendirilmesine ilişkin iddiaları yargı makamları önünde ileri sürdüğü görülmüştür. Buna rağmen Mahkemenin ceza yargılamasına görevi kötüye kullanma suçu kapsamında değerlendirilen olayları ve süreci tekrarlamakla ve ceza yargılaması kapsamındaki değerlendirmeye katılmakla yetindiği, fiili ve delilleri disiplin hukuku çerçevesinde irdeleyerek masumiyet karinesini de gözetmek suretiyle sonuca ulaştığını ortaya koyacak şekilde yeterli gerekçe sunmadığı anlaşılmıştır.

18. Kural olarak ilk derece mahkemesi kararında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe olması hâlinde temyiz merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. İlk derece mahkemesi kararında gerekçenin yeterli olmadığı hâllerde ise başvuruclar tarafından ileri sürülen esaslı itirazların temyiz mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Ancak başvurunun ileri sürdüğü esaslı iddiaların Mahkeme ve Dairece karşılanmadığı görülmüştür. Bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı değerlendirilmiştir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Ayrıca gerekçede kullanılan dilin masumiyet karinesine uygun olmadığı yönündeki iddiaların gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilerek yeniden yargılama öngörülmesi ve yapılacak yargılamada giderilebilecek olması nedeniyle masumiyet karinesine ilişkin kabul edilebilirlik ve esas yönünden bir inceleme yapılmasının gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 4. İdare Mahkemesine (E.2013/1001, K.2013/1784) GÖNDERİLMESİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.